

Forslag til lov

om ændring af lov nr. 416 af 12. juli 1946 om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler.

(Fremsat den 30. oktober 1953 af undervisningsminister *Bomholt*).

§ 1.

I lov nr. 416 af 12. juli 1946 foretages følgende ændringer:

ad I. Friskolens skoleform.

1) I § 1 tilføjes som nyt stk: „Undervisningsministeren afgør efter samråd med en af Dansk friskoleforening udpeget repræsentant, hvorvidt en skole, der kun fører en del af sine elever frem gennem hele den undervisningspligtige alder, kan anerkendes som friskole“.

ad II. Tilsynet.

2) § 2, stk. 3 affattes således: „Der skal årlig til undervisningsministeren indgives indberetning om skolens forhold, hvorved det godtgøres, at den underviser sine elever gennem hele den undervisningspligtige alder, og at dens undervisning står mål med, hvad der almindeligt kræves i folkeskolen. Endvidere skal der indsendes de statistiske oplysninger, der måtte blive forlangt.“

3) I § 3, stk. 2, 2. afsnit, udgår ordene: „er godkendt, for købstadsskolernes og de københavnske skolers vedkommende af undervisningsministeren, for skolerne i landkommunernes vedkommende af skoledirektionen, samt“

4) I § 3 tilføjes som nyt stk. 4: „Den tilsynsførende skal godkendes af undervisningsministeren efter forud indhentet udtalelse fra skoledirektionen“.

5) I § 4, stk. 1 in fine, udgår ordene: „Hertil kommer det i § 5 omhandlede tilsyn med kristendomsundervisningen“.

6) I § 4, stk. 2, tilføjes: „eller i en anden friskole“.

7) § 5 ophæves.

8) § 6 ændres til § 5, og stk. 1 ophæves.

ad III. Statstilskud.

9) § 7 ændres til § 6, og stk. 2 affattes således: „Når en skole, der drives af en selv-ejende institution eller af en forældrekræds, har oppebåret tilskud gennem en længere årrække, vil der fortsat kunne ydes den tilskud, når blot det gennemsnitlige elevtal er 10“.

10) § 7, stk. 3 affattes således: „Såfremt en af de i stk. 2 omhandlede skoler mister sin tilskudsret og standser sin virksomhed, må skolen for påny at opnå statstilskud opfylde betingelserne efter stk. 1. Fortsætter skolen sin virksomhed uden nogen standsning, indtræder tilskudsretten igen med opnåelsen af et årligt elevgennemsnit af 10 elever“.

11) § 8 ændres til § 7, og i stk. 1, a) udgår ordene: „— grundløn, alderstillæg og reguleringstillæg —“.

12) § 8, stk. 2, udgår.

13) § 9 ændres til § 8, og i stk. 1 ændres „§ 8“ til „§ 7“.

14) I § 9, stk. 1, b) ændres i første afsnit ordet „halvdelen“ til „ $\frac{2}{3}$ “, og andet afsnit affattes således:

„Det er en betingelse for udbetaling af dette tilskud, at ingen lærer ved friskolen, der har mindst 6 ugentlige timer, under hensyn til det af ham givne ugentlige time-tal oppebærer mindre løn, end hvad der svarer til begyndelseslønnen efter lov nr. 414 af 12. juli 1946 § 33 b), for skoler med ikke over 20 børn og for lærerinder, der kun

underviser i de yngste klasser, begyndelseslønning efter § 33 c). Driver skolens leder skolen for egen regning, betales i tilskud til lederen $\frac{2}{3}$ af en for ham under hensyn til hans anciennitet og timetal beregnet lønning efter ovennævnte lovs § 32, stk. 1 e) — for skoler beliggende i en landkommune dog efter § 33 b) — medmindre undervisningsministeren finder højere løn berettiget“.

15) § 9, stk. 1, c) sidste afsnit affattes således:

„Bygningstilskud til friskoler, der drives sammen med efterskoler, ydes enten efter foranstående regler eller i henhold til efter-skoleloven, jfr. lov nr. 314 af 4. juli 1942 § 7 stk. 1 som ændret ved lov nr. 237 af 24. maj 1948.“

16) I § 9 stk. 1 d. og stk. 2, ændres „§ 8“ til „§ 7“.

17) I § 9 tilføjes som nyt stk. 3: „Såfremt det samlede tilskud til en skole fra staten, amts- og sognekommuner eller institutioner overstiger 80 pct. af skolens driftsudgifter, til dokumentation af hvilke skolen er pligtig at indsende regnskab sammen med tilskudsansøgningen, fradrages det overskydende beløb i det efter stk. 1 og 2 beregnede statstilskud.“

De herefter eventuelt resterende beløb fordeles indenfor hvert af de 3 tilskudsområder efter elevtal mellem de skoler, der ikke har opnået 80 pct. af deres udgifter dækket gennem tilskud, indtil rådighedssummerne er opbrugt.

Opnår alle skoler indenfor et tilskudsområde fuld dækning af 80 pct. af udgifterne, uden at rådighedssummen opbruges, stilles det resterende beløb til rådighed for undervisningsministeren til ydelse af støtte til løsning af særlige opgaver indenfor friskolerne og under ganske særlige omstændigheder til hjemmeundervisningen“.

18) § 10 ændres til § 9 og affattes således: „Statstilskuddet beregnes for det forløbne kalenderår og udbetales i løbet af det følgende finansår, således at der straks ved finansårets begyndelse udbetales et forskud, svarende til cirka halvdelen af sidste års tilskud og resten snarest muligt efter fremskaffelsen af de til rådighedssummernes fastsættelse fornødne oplysninger om det offentlige skoleudgifter.“

For nyoprettede skoler beregnes tilskud-

det fra det tidspunkt, de opfylder betingelserne efter § 6, og udbetales i det følgende finansår, såfremt skolen senest fra det løbende skoleårs sommerferie opfylder betingelserne for tilskud. For skoler, der er oprettet senere, finder udbetalingen først sted i det næst følgende finansår“.

ad IV. Pensionsordningen.

19) §§ 11—15 erstattes af følgende:

§ 10.

Stk. 1. Efterlønskassen for lærere i friskolen og efterskolen udreder efter regler fastsat i en for kassen udfærdiget vedtægt pension til ledere af og lærere ved

- 1) de i denne lov omhandlede skoler og tilsvarende skoler på Færøerne,
- 2) de i lov nr. 314 af 4. juli 1942, som ændret ved lov nr. 237 af 24. maj 1948 omhandlede efterskoler,
- 3) statsanerkendte præliminærkursus, knyttet til en friskole eller efterskole.

Endvidere udreder kassen enkepension og børnepension til efterladte efter de under 1—3 nævnte ledere og lærere.

Stk. 2. Berettigede til optagelse i efterlønskassen er de i stk. 1 nævnte personer, når de

- a) har dansk indfødsret,
- b) har et ugentligt timetal på mindst halvdelen af det for vedkommende undervisningsområde gældende fulde timetal. Efter nærmere i vedtægten fastsatte regler kan undtagelse dog gøres herfra,
- c) ikke er fyldt 40 år, dog at undtagelse herfra kan gøres med undervisningsministerens billigelse.

Stk. 3. Statstilskud til de i stk. 1 nævnte skoler og kursus er betinget af, at de personer, der efter stk. 2 er berettigede til optagelse i efterlønskassen, er indmeldt i denne. Det påhviler styrelsen og lederen af den pågældende skole eller kursus at godtgøre over for undervisningsministeren, at indmeldelse er sket.

Stk. 4. Undervisningsministeren kan dog fritage ledere og lærere for indmeldelse i efterlønskassen, for så vidt der på anden måde måtte være sikret dem en passende pension.

Stk. 5. Det påhviler ethvert medlem ved sin optagelse at fremlægge en helbreds-

attest, svarende til den, der til enhver tid kræves ved ansættelse i en statstjenestemandsstilling.

§ 11.

Stk. 1. Det samlede indskud for et medlem i efterlønskassen fastsættes i kassens vedtægter, der ligeledes fastsætter, hvor stor en del af indskuddet der skal tilvejebringes henholdsvis ved bidrag fra medlemmet selv og ved tilskud fra statskassen. For medlemmer, hvis pensionsret er blevet aktuel inden 1. april 1950, udreder statskassen tilskud efter de hidtil gældende regler.

Stk. 2. De under efterlønskassen hørende friskoler og efterskoler yder et årligt bidrag til efterlønskassen på 2 kr. pr. elev, der fradrages i det skolerne tilkommende stats-tilskud og udbetales direkte af statskassen. Dette bidrag opretholdes dog kun, så længe det er nødvendigt til sikring af efterlønskassens solvens efter en forsikringsmæssig opgørelse af kassens status, der skal foretages mindst hvert 3. år.

Stk. 3. Den af efterlønskassen udrede grundpension beregnes efter de i lov nr. 414 af 12. juli 1946 fastsatte principper. Pension kan aldrig beregnes i forhold til en højere lønningsindtægt end den ved nævnte lovs § 32, stk. 1. d. fastsatte lønning for overlærere i folkeskolen.

Stk. 4. For medlemmer, hvis pensionsret er blevet aktuel inden 1. april 1950, eller som var indtrådt i efterlønskassen inden 1. april 1947 og på dette tidspunkt var fyldt 30 år, beregnes pensionen dog efter de hidtil gældende regler.

Stk. 5. Til enhver af efterlønskassen udredet pension ydes reguleringstillæg efter de til enhver tid for statens pensionister gældende regler. Udgiften hertil afholdes af statskassen.

Stk. 6. De nærmere regler med hensyn til optagelse af medlemmer, beregning af medlemsbidrag, fastsættelse af lønningsindtægt, pensionsberegning og udbetaling m. v. fastsættes i en vedtægt for efterlønskassen, der skal stadfæstes af undervisningsministeren og handelsministeren“.

ad V. Hjemmeundervisning.

20) § 16 ændres til § 12.

21) § 17 ændres til § 13, og stk. 1, 2. afsnit, affattes således: „Skønnes undervisningen ikke forsvarlig, meddeles det hjemmet, at der vil blive afholdt en ny prøve efter 3 måneders forløb, og at børnene, hvis undervisningen stadig er mangelfuld, vil blive henvist til undervisning i en skole.“

22) § 17, stk. 2, udgår.

ad VI. Almindelige bestemmelser.

23) § 18 ændres til § 14 og affattes således: „Til friskoler, der opretter klasser, der forbereder til en statskontrolleret eksamen for at søge ret til at dimittiere til en sådan eksamen, kan der efter undervisningsministerens nærmere bestemmelse ydes tilskud efter kapitel III. Udbetalingen af tilskud efter kapitel III bortfalder dog senest i det finansår — for det forudgående kalenderår —, i hvilket skolen opfylder de for opnåelse af tilskud som eksamensskole med hensyn til dimissionen stillede betingelser“.

24) § 19 ændres til § 15.

25) I § 19 stk. 1 ændres „ $\frac{1}{3}$ “ til „ $\frac{1}{2}$ “.

26) § 19, stk. 1, punkt a) affattes således: „Skolen skal være anmeldt og underkaste sig tilsyn efter reglerne i afsnit II“.

27) I § 19, stk. 1, c. ændres ordene: „af mindst samme størrelse som statslånet“ til „svarende til mindst $\frac{1}{6}$ af opførelsesværdien“.

28) § 20 ændres til § 16, og i første punktum ændres „§ 19“ til „§ 15“, og i sidste punktum ændres „halvdelen“ til „ $\frac{3}{4}$ “.

29) § 21 ændres til § 17 og i sidste linie ændres „§ 19“ til „§ 15“.

30) § 22 ændres til § 18.

31) § 23 ændres til § 19, og stk. 1, affattes således: „Statstilskud efter nærværende lov, der ikke gælder for Færøerne, jfr. dog § 10, udbetales første gang for kalenderåret 1952“.

32) § 23, stk. 3, ophæves.

§ 2.

Undervisningsministeren bemyndiges til at optrykke lov nr. 416 af 12. juli 1946 som ændret ved nærværende lov.

Bemærkninger til lovforslaget.

I henhold til den i § 23, stk. 3 i lov nr. 416 af 12. juli 1946 om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler indeholdte revisionsbestemmelse blev der i rigsdags-samlingen 1952—53 fremsat et forslag til lov om ændring af nævnte lov.

Dette lovforslag, der efter at være underkastet en første behandling i folketinget under 13. marts 1953 henvistes til udvalgsbehandling, nåede imidlertid ikke at blive gennemført, og undervisningsministeriet må herefter ønske, at den foreskrevne lovrevision finder sted i indeværende folketingssamling.

Nærværende lovforslag er i det væsentlige ligegyldende med det i rigsdagssamlingen 1952—53 fremsatte lovforslag, idet kun ændringsforslaget til lovens § 1 og det i forbindelse hermed stående forslag om en tilføjelse til lovens § 2, stk. 3 samt enkelte ændringer af rent formel art, herunder a jour-førte oplysninger angående skolernes forhold og tilskudsberegningen, betegner ændringer i forhold til det i fjor forelagte forslag.

Ministeriet har ført forhandlinger angående lovforslaget med repræsentanter for Dansk friskoleforening, herunder også angående det forannævnte ændringsforslag til den nugældende lovs § 1, og der er herved opnået enighed om at fremsætte nærværende forslag til ændring af lov nr. 416 af 12. juli 1946.

Det er ved den foreslåede tilføjelse til lovens § 1 tilsigtet med henblik på forefaldende tvivlstilfælde at gøre det muligt for ministeriet med bistand fra friskolernes egen kreds på betryggende måde at drage grænsen mellem skoler, der efter deres forhold i det hele er egentlige friskoler i lovens forstand, og skoler, der efter deres nærmere formål og karakter falder udenfor denne skolegruppe.

I forslaget er optaget de ændringer, der følger af den på tillægsbevillingsloven for finansåret 1950—51 hjemlede nyordning af efterlønskassen for lærere i friskolen og efterskolen samt de ved tillægsbevillingsloven for finansåret 1952—53 gennemførte regler angående ydelse af højere statslån til de frie skoleformer.

Beregningen af den sum, som stilles til rådighed som tilskud til friskolerne, foreslås ændret således, at det beløb, der beregnes på grundlag af statens tilskud til lærerlønninger i folkeskolen, udvides til ud over grundløn, alderstillæg og reguleringstillæg at omfatte også det pensionsgivende tillæg; samtidig

foreslås minimumslærerlønnen forhøjet med dette tillæg. Den faste maximumsgrænse for rådighedssummen foreslås derhos ophævet.

Endvidere stilles der forslag om, at den del af rådighedssummen, der eventuelt bespares som følge af reglen om, at ingen skole gennem tilskuddet må få dækket mere end 80 pct. af sine driftsudgifter, anvendes til fordeling mellem de skoler, som indenfor hvert af de 3 tilskudsområder ikke har opnået lovens maksimale tilskud, og således, at et eventuelt herudover resterende beløb stilles til rådighed for undervisningsministeren til anvendelse til støtte af særlige opgaver indenfor friskolerne og i ganske særlige tilfælde af hjemmeundervisningen.

Endelig stilles der forslag om en udvidelse af den i loven hidtil hjemlede tilskudsadgang for skoler med et elevtal af gennemsnitlig 10 elever, om en ændring i fordelingen af tilskuddet, hvorved der lægges større vægt på den faktiske lærerlønsudgift, idet lærerløns tilskuddet forhøjes fra $\frac{1}{2}$ til $\frac{2}{3}$ heraf, om ophævelse af det særlige tilsyn med kristendomsundervisningen samt om forskellige ændringer af mere formel karakter.

Til de enkelte ændringsforslag bemærkes iøvrigt følgende:

Til § 1.

ad I. Friskolens skoleform.

Til punkt 1. Som det er angivet i lovens § 1 omfatter loven kun sådanne skoler, som meddeler undervisningspligtige børn gennem hele den undervisningspligtige alder den undervisning, der almindeligt kræves i folkeskolen.

Udenfor lovens område falder således klart de skoler, der kun omfatter elever i alderen fra 7 til 11 år, og hvis elever derefter enten optages i en eksamensskole, hvad der særligt tages sigte på, eller må overgå til anden skole, eventuelt folkeskolen.

Der fremkommer imidlertid en række overgangsformer og overgangstilfælde, hvor en skole vel ønsker og er indrettet på at undervise eleverne gennem hele den undervisningspligtige alder, men hvor dog alligevel elevafgangen til eksamensskolen er så stor og relativt meget større end den afgang, der finder sted på dette alderstrin i folkeskolen, at skolen i overvejende grad er en skole for de 7—11 årige. Ved friskoler, der ofte kun har tilslutning fra en begrænset forældrekræds, kan skolens forhold imid-

lertid i denne henseende veksle fra tid til anden, alene på grund af de vekslende elevholds ønsker om og evner til at overgå til eksamensskole i de forskellige år, uden at der hermed er forbundet en karakterændring af skolen. På den anden side forekommer det naturligvis også, at en skole, der tidligere har været, og alene har taget sigte på at fungere som underskole for eksamensskoler, ønsker at ændre karakter og at omdanne sig til en friskole, omfattende hele den undervisningspligtige alder, undertiden netop ud fra en erkendelse af det utilfredsstillende ved at lade skolen standse sin undervisning for børnene inden den undervisningspligtige alders ophør, således at de børn, der ikke opnår optagelse i eksamensskolen, dog må overflyttes til en anden skole.

Der forekommer her en række grænsetilfælde, hvor skoler, der efter opbygning og væsen har karakter af henholdsvis friskole eller underskole, i det ydre fremtræder under samme form, således at det ikke lader sig afgøre efter en bestemt norm med hensyn til elevtalsfordeling og lignende, om skolen rettelig henhører under den ene eller den anden gruppe.

Den rette afgørelse vil i sådanne tilfælde kun kunne træffes efter et nærmere kendskab til skolens indre forhold og virksomhed, og man har derfor foreslået indsat en bestemmelse i loven, hvorefter tvivlsspørgsmål i denne henseende afgøres af undervisningsministeren efter samråd med en af Dansk friskoleforening valgt repræsentant. Der må naturligvis altid gives skolen lejlighed til grundigt at redegøre for sine forhold, ligesom der bør gives den en passende frist til at ændre sine forhold, hvor der skønnes at være mulighed for at bringe disse i overensstemmelse med kravene.

ad II. Tilsynet.

Til punkt 2. Man har fundet det naturligt, at indføje en bestemmelse om, at skolerne ved deres årlige indberetninger også skal godtgøre, at de opfylder lovens krav ifølge § 1 om, at de skal undervise deres elever gennem hele den undervisningspligtige alder.

Til punkt 3. Da der ikke iøvrigt efter loven kræves nogen godkendelse af en friskole, foreslås bestemmelsen om en særlig forudgående godkendelse som betingelse for en skoles adgang til at vælge egen tilsynsførende udeladt.

Til punkt 4. Den herunder foreslåede bestemmelse svarer til § 6, stk. 1 i den hidtil gældende lov.

Til punkt 5. Efter at det i skoletilsynsloven af 20. maj 1933 foreskrevne tilsyn med kristendoms-

undervisningen, hvorpå tilsynet i den hidtidige friskolelov i det væsentlige bygger, ved skoletilsynsloven af 12. april 1949 § 16 er begrænset til en ret for sognepræsten eller en anden af biskoppen godkendt præst i vedkommende kommune til at overvære kristendomsundervisningen i pastoratets skoler, finder ministeriet, at det hidtidige obligatoriske tilsyn med kristendomsundervisningen i friskoler må kunne bortfalde, således at ansvaret herfor ligesom for andre fag uden særligt anordnet tilsyn alene hviler på skolekredsen. Det forudsættes herved, at skolerne på tilsvarende måde som folkeskolen vil stå åbne for præsterne ved de menigheder, hvortil børnene hører.

Til punkt 6. Ændringen er af formel karakter.

Til punkt 7. Der henvises til det under punkt 5 anførte.

Til punkt 8. Ændringen er en følge af de under punkt 4 og 7 foreslåede ændringer.

ad III. Statstilskud.

Til punkt 9. Under hensyn til, at friskolerne i henhold til de før friskoleloven af 12. juli 1946 gældende regler kunne oppebære statstilskud med et elevtal på gennemsnitlig 10 elever, optog man i lovens § 7, stk. 2 en bestemmelse om, at skoler oprettet før lovens ikrafttræden kunne bevare deres tilskud med dette elevtal, medens der for de øvrige skoler blev stillet krav om et elevtal af gennemsnitlig 15 elever.

Ministeriet har anset det for rimeligt, at denne regel opretholdes, men da en friskoles elevtal erfaringsmæssigt kan komme ud for store svingninger, som ikke er udtryk for en svigtende interesse for skolens virke, men en følge af ændringer i børnetallet indenfor den relativt begrænsede forældre-kreds, finder man det rimeligt at udvide reglen til generelt at omfatte alle skoler, der drives af en forældre-kreds, og som har bestået igennem en længere årrække f. eks. 10 år, og således har vist deres levedygtighed.

Til punkt 10. Efter den gældende bestemmelse i lovens § 7, stk. 3 kan en skole, der på grund af manglende elevtilgang mister tilskudsretten, kun generhverve denne på samme betingelse som en ny skole. Dette skønnes imidlertid ikke rimeligt, hvis skolen, trods fortabelsen af tilskudsretten, fortsætter sin virksomhed, og det foreslås derfor, at en sådan skole, hvis den har bestået i en længere årrække, skal kunne generhverve tilskudsretten med opnåelse af elevtal på 10.

Til punkt 11. Da man ikke i 1946 kunne overse, om skolerne ville være i stand til at bære de udgifter,

der ville være forbundet med udredelsen af de fulde lærerlønninger efter den samtidig med friskoleloven vedtagne lærerlønningsslov af 12. juli 1946, undlod ministeriet ved friskolelovens gennemførelse at medregne det nyindførte, almindelige pensionsgivende løntillæg, som man ikke ved de forudgående forhandlinger havde været bekendt med, i de i lovens § 9 omhandlede minimumslønninger, og som følge heraf medtoges statens udgift dertil ikke ved beregningen af rådighedssummerne.

Da den forbedrede tilskudsordning nu har virket i nogle år, finder man det imidlertid rimeligt, at det pensionsgivende løntillæg fremtidig indgår i minimumslønnen, således at denne i lighed med det i efterskoleloven af 24. maj 1948 stillede lønkrav fastsættes fuldt ud til den i lærerlønningssloven af 12. juli 1946 § 33 b fastsatte begyndelsesløn for „andre lærere på landet“, og § 9 foreslås derfor ændret i overensstemmelse hermed, jfr. punkt 14. I konsekvens heraf finder man det rimeligt fremtidig at lade statens udgift til udredelse af det pensionsgivende løntillæg indgå i beregningen af rådighedsbeløbene.

Til punkt 12. Den herunder foreslåede ændring er af redaktionel karakter, jfr. nedenfor under punkt 17.

Til punkt 13. Ændringen er af redaktionel karakter.

Til punkt 14. Som følge af den siden 1946 stedfundne prisudvikling er friskolernes lærerlønsgift blevet en stadigt stigende andel af skolernes samlede udgifter, og der kan derfor med den nuværende tilskudsfordeling, hvorefter der kun ydes lærerlønningstilskud med 50 pct. af udgiften, være en tilbøjelighed til at arbejde med for få lærere i forhold til børneantallet. For at modvirke denne tendens og samtidig støtte de mindre skoler, foreslås der fremtidig ydet lærerlønningstilskud med $\frac{2}{3}$ af udgiften, hvilket ikke medfører nogen forøgelse af statens udgift, men alene, at det tilskud, der beregnes pr. barn, jfr § 8, stk. 1 d, bliver mindre end tidligere.

Med hensyn til den iøvrigt under dette punkt foreslåede ændring henvises til bemærkningerne under punkt 11.

Til punkt 15 og 16. Ændringerne er af redaktionel karakter.

Til punkt 17. Reglen om tilskuddets begrænsning til 80 pct. af skolens driftsudgifter foreslås overført fra den hidtidige § 8 til nærværende paragraf, og samtidig formuleret som en generel regel.

Som følge af 80 pct.-reglen er der siden 1946 hvert år opstået en besparelse af rådighedssummen, som ikke er kommet til anvendelse. For årene 1946—1951 er der således ialt besparet henholdsvis 492 000 kr., 239 000 kr., 158 000 kr., 236 000 kr., 172 000 kr. og 96 000 kr.

Efter en af ministeriet foretagen opgørelse har i kalenderåret 1951 10 skoler opnået lovens maksimale tilskud på 80 pct., 36 tilskud mellem 70—79 pct., 79 mellem 60—69 pct., 60 mellem 50—59 pct., 25 mellem 40—49 pct. og 9 mellem 30—39 pct. Når så stor en procentdel af skolerne kun opnår en forholdsvis lav tilskudsprocent, skyldes dette tilsyneladende, at en række af disse har haft store udgifter til vedligeholdelser og nyanskaffelser. Blandt skolerne med lav tilskudsprocent vil også være at finde de skoler, der for at undgå for store elevhold har et forholdsvis rigeligt lærerpersonale og dermed forbundet større lønningsudgift. Under hensyn hertil og til at loven i princippet har stillet de i § 8 omhandlede, i forhold til det offentliges skoleudgifter beregnede summer til rådighed for friskolerne, finder man det ikke rimeligt, at nogen del af de nævnte summer fortsat undrages skolerne som helhed som følge af fordelingsreglerne, og man foreslår derfor, at de beløb, der bespares, anvendes til fordeling efter børnetal mellem de skoler, som ikke har opnået lovens maksimale tilskudsprocent, og at et eventuelt herudover besparet beløb stilles til undervisningsministerens rådighed til støtte af skolerne i særlige tilfælde, f. eks. til etablering af særundervisning samt under ganske særlige omstændigheder efter ministerens nærmere bestemmelse til støtte af hjemmeundervisning, angående hvilken sidste friskoleforeningen har ønsket optaget en almindelig tilskudshjemmel.

Til punkt 18. Med det foreliggende ændringsforslag har man søgt at imødekomme et ønske fra friskolernes side om at lovfæste den af ministeriet hidtil fulgte praksis med hensyn til tilskuddets udbetaling.

Da kravet om, at en skole skal have været i funktion et fuldt kalenderår, før tilskuddet kan udbetales, for nyoprettede skoler vil medføre, at der kan hengå op imod $2\frac{1}{2}$ år fra deres oprettelse til tilskuddets udbetaling, har man fundet det rimeligt at lempe kravet for disse, således at skoler, som senest fra det løbende skoleårs sommerferie opfylder betingelserne, kan få udbetalt tilskud allerede det følgende finansår. Ændringen medfører ikke øgede udgifter, idet tilskud også efter den hidtil gældende regel i de heromhandlede tilfælde beregnes for hele tiden fra skolens oprettelse.

ad IV. Pensionsordningen.

Til punkt 19. Bestemmelserne i friskolelovens §§ 11—15 er ved det foreliggende forslag bragt i overensstemmelse med den ved en tekstanmærkning til tillægsbevillingsloven for finansåret 1950—51 under finanslovkonto § 21 VIII. D. 1. hjemlede nyordning for efterlønskassen for lærere i friskolen og efterskolen, jfr. R. T. 1950—51, tillæg B., sp. 1725—30.

ad V. Hjemmeundervisning.

Til punkt 20. Ændringen er kun af formel karakter.

Til punkt 21. Ændringen er rent formel.

Til punkt 22. Ændringen følger af den under punkt 5 foreslåede ændring.

ad VI. Almindelige bestemmelser.

Til punkt 23. Da den tidligere formulering af bestemmelsen i praksis har givet anledning til tvivl med hensyn til spørgsmålet om, hvortil en skole, der omdannes til eksamensskole, kan fortsætte med at oppebære tilskud i henhold til friskoleloven, har man ved det foreliggende forslag søgt at udbyde bestemmelsen nærmere.

Til punkt 24—28. Ved de foreslåede ændringer af de hidtidige låneregler bringes disse i overensstemmelse med de ved tillægsbevillingsloven for finansåret 1952—53 allerede gennemførte ændrede regler for ydelse af statslån til samtlige frie skoleformer, jfr. R. T. 1952—53, tillæg A., sp. 5963—64.

Til punkt 29—30. De herunder foreslåede ændringer er af redaktionel karakter.

Til punkt 31. De ændrede tilskudsregler foreslås bragt til anvendelse første gang ved beregningen af tilskuddet for kalenderåret 1952, der finder sted i finansåret 1953—54.

Til punkt 32. Begrundelsen for den i loven af 12. juli 1946 § 23 stk. 1 optagne maksimumsgrænse på 3 500 000 kr. for det samlede statstilskud må søges i en vis ængstelse for, at den ved loven indførte gunstige tilskudsordning for friskolerne ville føre til oprettelse af et urimelig stort antal privatskoler under friskoleloven.

Da de offentlige skoleudgifter pr. barn, hvoraf rådighedssummen beregnes, som følge af den almindelige prisudvikling — herunder i særlig grad forsåvidt angår lønudgifterne — har været stærkt stigende, vil det hidtidige maksimum ikke med rimelighed kunne opretholdes og er da også med hjemmel ved en tekstanmærkning til kontoen, jfr. R. T. 1952—53, tillæg A., sp. 1875—76, forhøjet til 4 000 000 kr. Når hertil kommer, at friskolernes antal — når bortses fra de tysksprogede mindretalskoler — ikke har været stigende — i 1946 237 skoler, i 1951 242 skoler, hvoraf 24 tysksprogede — finder man opretholdelsen af et fast maksimum ubegrundet.

Med hensyn til de med forslaget forbundne merudgifter bemærkes, at forslaget om at uddele hele den beregnede rådighedssum til skolerne efter beregningen for 1951 ville have medført en merudgift på ca. 96 000 kr., og at medregningen i rådighedssummerne af statens udgift til det almindelige pensionsgivende tillæg ville medføre en forhøjelse af disse med ca. 272 000 kr.

Om tilskudsberegningen for kalenderåret 1951 kan iøvrigt gives følgende oplysninger:

	Stor-	Køb-	Landet	Ialt
	københavn	stæderne		
Antal skoler	15	38	189	242
Antal elever	2 199	2 456	6 223	10 878
Statens lærerlønsudgift pr. barn i folkeskolen	197,70	284,30	123,81	
Kommunernes udgift pr. barn i folkeskolen	453,22	375,00	303,00	
Friskoletilskud ialt pr. barn i friskolen	499,85	534,90	325,81	
Samlet rådighedssum	1 155 153	1 250 006	1 947 692	4 352 851
Udbetalt tilskud ialt, incl. tilskud til efterlønskassen	1 150 865	1 170 850	1 934 812	4 256 527